

Variabelen overzicht ‘Tussen Hoop en Vrees: Vrees voor economische afhankelijkheid en hoop op de-risking’

Dreigingen: Er zijn in deze tijd grote uitdagingen, waar het gaat om de veiligheid en brede welvaart in Nederland en Europa. Hoe bedreigend zijn volgens u onderstaande ontwikkelingen en gebeurtenissen voor de veiligheid en brede welvaart van Nederland? (scoren van 0 = geheel niet bedreigend, 10 = extreem bedreigend)

- Betrokkenheid bij een oorlog door een territoriale aanval op een EU- of NAVO-bondgenoot of op Nederland zelf
- Betrokkenheid bij een oorlog buiten EU- en NAVO-grondgebied (bijv. in Oekraïne, Kosovo of rondom Taiwan)
- Betrokkenheid bij een kernwapenoorlog
- De EU is niet slagvaardig door interne verdeeldheid
- De NAVO is niet slagvaardig door interne verdeeldheid
- Toenemende internationale spanningen door ideologische strijd tussen democratische en autocratische staten
- Grote ongewenste afhankelijkheid van het buitenland ten aanzien van vitale producten (bijv. grondstoffen, energie, chips, medicijnen, wapens)
- Inflatie als gevolg van een internationale crisis
- Persoonlijke bestaansonzekerheid (bijv. financieel niet rondkomen) als gevolg van een internationale crisis
- Een nieuwe ernstige pandemie
- Een terroristische aanslag in Nederland geïnspireerd vanuit het buitenland
- Europa verliest de technologische strijd tussen de grootmachten
- Grootschalige irreguliere immigratie waarbij migranten geen geldige documenten hebben om in een land binnen te komen of te verblijven
- Ongewenste buitenlandse inmenging in migrantengemeenschappen
- Cyber-sabotage van vitale infrastructuur (bijv. energie-, betalings-, drinkwaterinfrastructuur)
- Fysieke sabotage van vitale infrastructuur (bijv. kabels en leidingen onder zee)
- Ondermijning van de Nederlandse samenleving door internationale georganiseerde misdaad
- Een nieuwe eurocrisis
- Bedreiging van vitale objecten en belangen in de ruimte (bijv. satellieten, wapenwedloop)

Clingendael Alert

- Onvoldoende militaire capaciteit onder EU-lidstaten om het Europees grondgebied te verdedigen
- Onvoldoende industriële capaciteit om krijgsmachten van EU lidstaten op te bouwen
- Verzwakking van de veiligheidsgarantie van de Verenigde Staten aan Europa (bijv. door politieke koers VS of Amerikaans-Chinees conflict in Oost-Azië)
- Toenemende polarisering en radicalisering door buitenlandse desinformatiecampagnes (bijv. rond verkiezingen in Nederland, rond de oorlog in Oekraïne)
- Ondernijming van democratische rechtsstaten in de Europese Unie (bijv. door corruptie, aantasting onafhankelijkheid van de rechterlijke macht)
- Het verminderen van welvaart door Chinees protectionisme (bijv. door grootschalige Chinese staatssubsidies)
- Het verminderen van welvaart door het afbouwen van economische banden met China
- Het verminderen van welvaart door Amerikaans protectionisme (bijv. door grootschalige Amerikaanse staatssubsidies)
- Afbrokkeling van de internationale rechtsorde (bijvoorbeeld door ineffectiviteit van de VN Veiligheidsraad, WHO en WTO)
- Conflict tussen EU- of NAVO-leden (bijv. militair treffen op zee tussen Griekenland en Turkije, oplaaien conflict op Cyprus)
- Ontwrichting van samenleving en economie door opkomende technologieën (bijv. kunstmatige intelligentie)
- Instabiliteit in landen in Afrika en het Midden-Oosten aan de Europese buitengrenzen
- Gevolgen voor samenleving en economie van klimaatverandering (overstromingen, hittestress, droogte)
- Groeiende invloed van China en Rusland in belangrijke derde landen (bijv. India, Golfstaten, Zuid-Afrika, landen op de Balkan en Brazilië)

Kansen: Er zijn in deze tijd grote uitdagingen, waar het gaat om de veiligheid en brede welvaart in Nederland en Europa. Hoe hoopgevend zijn volgens u onderstaande ontwikkelingen en gebeurtenissen voor de veiligheid en brede welvaart van Nederland? (0 = geheel niet hoopgevend, 10 = extreem hoopgevend)

- Betere bescherming tegen cyberaanvallen op vitale infrastructuur (bijv. energie infrastructuur en betalingsverkeer)
- Betere bescherming tegen fysieke sabotage van vitale infrastructuur (bijv. kabels en leidingen onder zee)
- Betere bescherming van de privacy van burgers tegen techbedrijven
- Versterking van de economie door technologische innovatie en digitalisering
- Versterking van de moderne maakindustrie in Nederland (bijv. chipindustrie)
- Vermindering van ongewenste afhankelijkheid van het buitenland ten aanzien van vitale producten (grondstoffen, energie, chips, medicijnen, wapens)
- Europese landen die meer in Defensie investeren
- Een versnelling van de energietransitie via groene energie (bijv. zon- en windenergie)
- Een versnelling van de energietransitie via kernenergie
- Aanpassing aan klimaatverandering door gerichte investeringen (bijvoorbeeld ophogen dijken, meer ruimte geven aan rivieren)
- Permanente arbeidsmigratie, waarbij migranten zich blijvend vestigen in ons land, om tekorten op de arbeidsmarkt tegen te gaan
- Circulaire arbeidsmigratie, waarbij migranten na een periode van werk terugkeren naar hun land van herkomst

Clingendael Alert

- Versterking van de eenheid en slagkracht van de NAVO
- Versterking van de eenheid en besluitvaardigheid van de EU
- Vermindering van de militaire dreiging vanuit Rusland
- Beperking van de immigratie
- Wereldwijde aanpak van ziektes en virussen om ernstige gevolgen van een nieuwe pandemie te voorkomen
- Internationale afspraken om de aantallen kernwapens te beperken en de verspreiding en het gebruik van kernwapens te voorkomen
- Ontwikkeling van een Europees kernwapen (bijv. door een Franse nucleaire garantie aan de hele Europese Unie)
- Meer initiatieven en programma's om de overbevolking in de wereld tegen te gaan
- Betere bescherming tegen ongewenste buitenlandse inmenging
- Het versterken van de relatie tussen het Westen en relevante derde landen (bijv. India, Golfstaten, Zuid-Afrika, landen op de Balkan en Brazilië)
- Economische opkomst van landen in de Europese regio door verplaatsing van productie vanuit China en Rusland naar de EU en omliggende landen
- Investeren in ontwikkelingssamenwerking ook in het belang van Nederland (bijv. aanpak grondoorzaken van irreguliere migratie)

Politieke voorkeur

Op welke politieke partij zou u stemmen als er vandaag Tweede Kamerverkiezingen zouden zijn?

- VVD
- PVV
- CDA
- D66
- GroenLinks
- SP
- PvdA
- ChristenUnie
- Partij voor de Dieren
- 50Plus
- SGP
- DENK
- Forum voor Democratie
- Een andere partij, namelijk...
- Blanco
- Weet ik nog niet
- Ik mag nog niet stemmen
- Ik zou niet stemmen